

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Alkohol za volantem

„Měl jsem jenom tři piva. Nechám auto před hospodou a někdo mi ho ukradne. Domů to mám jenom kousek a cestu znám nazpaměť...“ Takové a mnoho dalších argumentů si dovede člověk vymyslet, aby obhájil svůj úmysl sednout za volant pod vlivem alkoholu...

Zhoubný vliv alkoholu na kvalitu řízení nezpochybňuje snad nikdo: snížená schopnost soustředění, reakcí, zhoršený postřeh, špatná orientace a zároveň rostoucí sebedůvěra a bezohlednost. Přes tato všeobecně známá fakta se po silnicích pohybuje neúnosné množství lidí, kteří řídí pod vlivem alkoholu a starají se o zprávy do černé kroniky typu: „Tři mladí lidé zabiti na tramvajovém ostrůvku v Plzni“, „Opilý řidič smetl na přechodu maminku s kočárkem“ a mnoho dalších.

V loňském roce zahynulo v důsledku nehod pod vlivem alkoholu celkem 136 lidí. „Asi nejsmutnější případ jsem zažil před pěti lety, kdy jsem byl na místě nehody na Berounsku. Z diskotéky se vracelo šest mladých lidí starým žigulíkem. Šestý seděl ve „třetí třídě“, tedy v nákladovém prostoru combi. Řidič nezvládl zatáčku a narazil do stromu. Vidět pět mrtvých dvacetiletých lidí (s těžkým šokem přežil jen jeden) byl zážitek, na který do smrti nezapomenu,“ říká major Stanislav Huml, vedoucí středočeské dopravní policie. I v tomto případě hrál hlavní roli alkohol.

Statistiky dokazují, že nehody pod vlivem alkoholu mají daleko závažnější následky než jiné druhy nehod – úmrtnost je v takových případech dvojnásobná. Pokud má viník to štěstí, že nehodu přežije, musí počítat s přísným trestem. „Alkohol je chápán jako přitěžující okolnost. Stává se, že za stejný následek řidič střízlivý odchází od soudu s podmínkou, řidič opilý s trestem nepodmíněným a delším. Dalším následkem je náhrada škody. Pojišťovna za opilce nemusí plnit,“ upozorňuje major Huml.

Za tři mrtvé, tři až deset let

„Za nehodu spáchanou pod vlivem alkoholu, při níž došlo k těžkému ublížení na zdraví nebo smrti více osob (nejméně 3 osoby), pak přichází v úvahu maximální trestní sazba. Tedy trest odnětí svobody na tři roky až deset let,“ vysvětluje advokát Mgr. Milan Bureš. Potrestány mohou být i osoby, které pachateli před jízdou alkohol podávali nebo prodávali. „Tuto skutečnost si uvědomuje velice málo lidí, ale riziko trestního stíhání zde v každém případě je. Dále může být trestně stíháno i předání řízení opilému což také hodně lidí neví,“ podotýká Milan Bureš.

V evropské kultuře a v České republice zejména je alkohol naprosto běžnou a neodmyslitelnou součástí společenského života. „Pít alkohol je v některých zemích společensky tolerovaným chováním a pak samozřejmě ta samá kultura vytváří malý tlak, aby se obyčejný člověk v alkoholu omezoval kvůli takové banalitě, jako je řízení. Vždyť z hospody je člověk doma za chvíli a to se nemůže nic stát,“ vysvětluje psycholog Petr Goldmann z Bohnické psychiatrické léčebny.

Mnoho řidičů si myslí, že mohou odmítnout dechovou nebo krevní zkoušku na přítomnost alkoholu. To samozřejmě mohou, ale postih za odmítnutí zkoušky vysoký. Opilec, který zavinil nehodu a z místa činu uprchl, aby mohl do rána vystrízlivět, také nemá zdaleka vyhráno. „Existují postupy jak dokázat, že řidič byl pod vlivem alkoholu. Tím mám namysli případné výpovědi svědků. Příslušní soudní znalci jsou schopni na základě poskytnutých informací stanovit minimální množství alkoholu v krvi řidiče v době dopravní nehody,“ dodává advokát Milan Bureš.

Řízení pod vlivem alkoholu odsuzuje většina společnosti a tresty jsou citelné. Alkohol je přesto na našich silnicích stále přítomen. „Pro většinu řidičů je téměř nepřijatelná myšlenka, že by oni sami mohli udělat při jízdě nějakou chybu. A kde není náhled možného zavinění dopravní nehody, zranění nebo smrti, tam zpravidla chybí reálné posouzení úrovně vlastních řidičských dovedností. Kde je nekritičnost k sobě samému, tam se i snáze poruší předpisy a někdy i zákon zakazující řídit s alkoholem nebo drogou,“ uzavírá dopravní psycholog Jiří Sedlic.

Vliv alkoholu na řidiče

Hladina alkoholu v krvi výrazně ovlivňuje chování řidiče ve vztahu k řízení motorového vozidla. 0,2 až 0,5 promile se projevuje zvýšenou tendencí riskovat, nepřiměřenou sebedůvěrou, zhoršenou schopností rozeznat pohybující se světla, špatným odhadem vzdálenosti. Velmi nebezpečné je to, že si takto alkoholem ovlivněný řidič neuvědomuje svůj stav a naopak má sklon se přeceňovat. 0,5 až 0,8 promile se projevuje stejně, navíc se přidává prodloužený reakční čas (zhoršený postřeh).

Dále roste přeceňování vlastních schopností, oči se obtížně přizpůsobují přechodu ze světla do tmy a naopak, následuje horší vnímání barev (červená!), zhoršená schopnost soustředění. Poruchy rovnováhy (motocyklisté a cyklisté!). Dále se zhoršuje odhad vzdálenosti. Při 0,8 až 1,2 promile se navíc zhoršuje schopnost vnímat okraje zorného pole (tzv. tunelové vidění), další zhoršování soustředění, ještě více je prodloužen reakční čas, roste bezohlednost při řízení.

Řidič s 1.2 promile v krvi představuje pro sebe i okolí obrovské riziko. Nadále se zhoršují poruchy soustředění, reakční čas, rovnováha i nekritičnost. Často i špatná orientace. I velmi zkušený řidič se v tomto stavu může dopustit hrubých chyb jako je sešlápnutí plynů místo brzdy. Kocovina, kdy alkohol už z krve vymizel je typická vyšším rizikem spánku, nevolností a dalšími tělesnými a duševními obtížemi, které odvádějí pozornost řidiče, krátkodobá ztráta vědomí v důsledku hypoglykémie (poklesu krevního cukru).

Rozhovor: major Bc. Stanislav Huml (vedoucí odboru Dopravní policie PČR správy Středočeského kraje)

K jakým typům nehod nejčastěji v souvislosti s požitím alkoholu dochází?

Jde nejčastěji o nehody, které potom klasifikujeme jako nepřizpůsobení rychlosti stavu a povaze vozovky. Souvisí to s tím, že alkohol utlumuje opatrnost, lidé za volantem pak mají pocit, že se nemůže nic stát, přeceňují vlastní schopnosti a podceňují okolí. To se projevuje nejvíce ve vyšší rychlosti a někdy i při předjíždění, kdy špatně vyhodnotí situaci a zaviní nehodu.

Máte nějakou vlastní zkušenost s opilými řidiči, respektive nehodami?

Asi nejsmutnější případ jsem zažil před asi pěti lety, kdy jsem byl na místě nehody na Berounsku. Z diskotéky se vracelo šest mladých lidí starým žigulíkem. Šestý seděl ve „třetí třídě“, tedy v nákladovém prostoru combi. Řidič nezvládl zatáčku a narazil do stromu. Vidět pět mrtvých dvacetiletých lidí (s těžkým šokem přežil jen jeden) byl zážitek, na který do smrti nezapomenu. Já nechci mentorovat, ale dopravní přestupky mají tu zvláštnost, že to, co se zdá být „jen přestupkem“, je způsobilé zabíjet.

Kolik promile alkoholu je u nás dovoleno mít v krvi, když člověk řídí? Dá se to nějak přepočíst? Může si dospělý člověk dát k obědu dvanáctistupňové pivo?

Máme nulovou toleranci. V zákoně je zakázáno pít alkoholu každému, kdo ví, že bude řídit. Nicméně každý jsme jiný a v těle některých lidí koluje určité množství těkavých látek i když nepijí, a tak určité

desetiny se považují za fyziologickou toleranci. Někomu se do této tolerance opravdu může vejít i malé pivo.

Policie nemůže opilému řidiči zabavit řidičský průkaz. Stává se, že si řidič ráno sedne opět za volant. Kde je v zákoně chyba?

Parlament ČR nám zákonem o provozu na pozemních komunikacích pravomoci odebral. Nejenom zadržení řidičského průkazu, ta novela byla zásadní a řadu kompetencí, které policie měla, převedla na okresní úřady a posléze na pověřené obce. Tím z nás sňali i značnou část odpovědnosti za vývoj nehodovosti. Co považují za chybu, je fakt, že tu není nikdo, kdo by odpovědnost od nás přebral.

Jak byste si představoval nejlepší systém policejních sankcí vůči opilým řidičům?

Jízda bez řidičského oprávnění, pod vlivem alkoholu a s neschváleným vozidlem (nepojištěným nebo s jinou registrační značkou) jsou tři nejnebezpečnější delikty na silnici a měly by být postihovány jako trestný čin.

Jak se vlastně správně postupuje, když policista zastaví opilého řidiče? Může být i dost agresivní...

I dnes jsou nástroje jak zklidnit agresivního opilce, a to nemusí řídit auto. Máme záchytky. Běžně se však setkáte se slušným a veselým opilcem, který si myslí, že mu zase tak moc nehrozí. My mu sice dnes neukládáme pokutu, ani neodebereme řidičský průkaz, ale oznamujeme jej na pověřenou obec, kde mu hrozí až 15 000 Kč pokuta a zákaz činnosti až na 2 roky. Je to dost? Já postrádám tu dolní hranici. A tak je tu prostor pro korupci. Když úředník projednávající věc uloží řidiči 100 Kč pokuty, jednal v souladu se zákonem i u řidiče se třemi promile v krvi, který již byl kontrolován potřetí.

V jakých případech může řidič řídit, i když se napil alkoholu?

Jen v případě krajní nouze. Tedy jsem-li svědkem zranění, je třeba převést zraněného do nemocnice a nejde to jinak. Tehdy pro tu cestu tam mohu sednout za volant a jet. Cesta zpět je již trestná.

Jaké mají tyto nehody následky právní? Kolik let si může řidič odsedět ve vězení za způsobení nehody v opilosti nebo nehody se smrtelným zraněním?

Alkohol je chápán jako přítěžující okolnost. Stává se, že za stejný následek řidič střízlivý odchází od soudu s podmínkou, řidič opilý s trestem nepodmíněným a delším. Je to individuální a je to tak dobře. Dalším následkem je náhrada škody. Pojišťovna ji za opilce nemusí plnit.

Je prevence v tomto problému dostatečná? Plní v problému alkohol na silnici svou úlohu školy, autoškoly, policie sama?

Myslím, že zejména autoškoly mají co dohánět. Hlavní tíha prevence v dopravě leží na Ministerstvu dopravy a já vím, že prevencí nehodovosti se tu zabývají. Nicméně tvrdím, že nejúčinnější prevence je represe.

Chtěl byste řidiče, co se „trochu napili“, nějak varovat nebo jim poradit?

Myslete na to, že můžete poslat někoho na vozík a představte si, jak se mu pak budete dívat do očí nebo se o něj do konce života starat. Může to být třeba manželka nebo muž sedící vedle vás. Stojí to za to?

Rozhovor: PhDr. Petr Goldmann (psycholog)

Jak se změní člověk, když pod vlivem alkoholu zaviní nehodu se smrtelnými následky? Máte nějakého takového klienta?

Běžný člověk s touto zkušeností má problém, jak nejen svému okolí, ale i sám sobě toto selhání vysvětlit. Slušní lidé to prožívají jako neštěstí, které zavinili a jehož následky je třeba odčinit nebo alespoň zmírnit.

Může taková nehoda řidiče úplně psychicky „rozložit“?

U slušného člověka, kterých je většina, je to velmi pravděpodobné.

Jak lze vysvětlit, že ačkoli některý řidič v opilosti nabourá, nepoučí se a s promile v krvi vyjede opět na silnici? Existuje něco, co by ho opravdu donutilo k poslušnosti?

S těmi „ne-slušnými“ řidiči je to problém. Ti si svoji vinu dokáží přeznačkovat na vinu druhých. U řidičů, kteří jsou na alkoholu závislí, se jedná o stav, kdy nenapít se alkoholem je pro ně krajně obtížné a přitom subjektivně mají pocit, že vypitý alkohol na ně nemá podstatný vliv.

Po požití alkoholu stoupá odvaha a klesá reakční schopnost. Co ale ještě způsobí alkohol v krvi řidiče?

Snižuje schopnost reálného hodnocení situace, a to v obou směrech – může narůst sebejistota, která vede až k agresivitě, ale také se může prohloubit společensky skrývaná úzkost a deprese, která naopak může vést k agresivnímu jednání vůči sobě samému.

Zvláště u mladistvých vystupuje po požití alkoholu na povrch soupeřivost. Proč mladí řidiči cítí potřebu předvádět se a „závodit“?

To je pravděpodobně otázkou nezralosti – mladý člověk si více potřebuje dokázat svoji moc a cenu. Ve spojení s odbrzdujícím alkoholem se objevuje lákavý prostor pro adrenalinový „sport“.

Jak je možné, že člověk sebere tolik odvahy a neúcty k zákonu a sedne za volant i totálně opilý, i když ví, jak nebezpečné to může být?

Racionální mechanismy jsou potlačeny na úkor emočního prožívání.

Alkohol, lépe řečeno pivo, patří ke kultuře Česka. Alkohol určuje do jisté míry společnost. I řízení vozidel vypovídá o kultuře dané země. Lze něco z množství opilých řidičů vypovědět o naší povaze?

Neodvážuji se usuzovat na národní povahy. Jisté je, že pít alkohol je v některých zemích společensky tolerovaným chováním a pak samozřejmě ta samá kultura vytváří malý tlak, aby se běžný člověk v alkoholu omezoval kvůli takové banalitě, jako je řízení. Vždyť z hospody je člověk doma za chvíli a to se nemůže nic stát.

Uvědomují si řidiči vlastní následky, když vidí v médiích rozbitá auta a mrtvoly? Dokáží si uvědomit, že se to může stát i jim?

Pro většinu je to účinné memento a pro některé jsou to záběry z jiného světa, nepropojeného s jejich životem.

Rozhovor: Mgr. Milan Bureš (advokát)

Jak zákon pohlíží na člověka, který způsobí dopravní nehodu pod vlivem alkoholu?

Požítí alkoholu před jízdou motorovým vozidlem je nepochybně závažné porušení zákonem stanovených povinností. Obecně lze říci, že ten, kdo před jízdou jako řidič požil alkohol porušil ustanovení §201 tr. zákona, tedy že naplnil skutkovou podstatu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Skutková podstata tohoto trestného činu spočívá v tom, že pachatel vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.

Zákon poté za toto jednání, při splnění dalších podmínek, stanoví trest odnětí svobody až na 1 rok, zákaz činnosti nebo peněžitý trest. To ovšem mluvíme o situaci, kdy řidič požil alkohol a nezpůsobil dopravní nehodu. Jedná se o tzv. ohrožovací delikt. Pokud však v důsledku opilosti způsobí dopravní nehodu, kde již došlo ke zranění, pak přichází v úvahu použití ustanovení § 223, 224 tr. zákona, tedy trestný čin ublížení na zdraví. V požití alkoholu nebo jiné návykové látky lze spatřovat porušení důležité povinnosti vyplývající ze zákona. Proto také trestní zákon hodnotí toto jednání jako trestný čin, za který je možno uložit i nepodmíněný trest odnětí svobody.

Může následovat i odebrání řidičského průkazu?

Samozřejmě, zákon umožňuje v těchto případech i uložení trestu zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel. Dle zákona může být tato sankce uložena až na dobu deseti let. V tomto lze spatřovat především preventivní prvek.

Na čem závisí výše trestu?

Zde musím konstatovat, že každý případ je individuální. Při ukládání trestu, samozřejmě za situace, kdy je vina prokázána, soud přihlíží k mnoha okolnostem. Tyto jsou uvedeny v ustanovení § 31 tr. zákona, podle něhož se soud zabývá stupněm nebezpečnosti pro společnost, možností nápravy a poměrů pachatele. Jistě tedy přihlédne i k tzv. řidičské minulosti pachatele, kdy každý řidič má svou evidenční kartu. V této jsou zaznamenávány jím spáchané přestupky. Jiná bude situace u řidiče, který soustavně porušuje zákon, jiná u toho, který pravidla silničního provozu respektuje.

Záleží také na počtu obětí?

Ovšem, již v zmíněném ustanovení § 224 odst. 3 tr. zákona je stanoveno, že pokud pachatel způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt více osob (nejméně 3 osoby), pak přichází v úvahu maximální trestní sazba. Tedy trest odnětí svobody na tři léta až deset let.

Jakým způsobem se dokazuje řízení pod vlivem alkoholu? Stávají se případy kdy řidič odmítne krevní zkoušku.

Alkohol lze spolehlivě prokázat dechovou zkouškou, poté následuje odběr krve s následným testem na přítomnost alkoholu. Situaci, kdy řidič odmítne tyto zkoušky, řeší ustanovení přestupkového zákona. Tresty za odmítnutí zkoušky alkoholu jsou adekvátní trestům, kdy řidič zkoušku neodmítne a ta je pozitivní. Postih je velice citelný. Dále existují postupy jak dokázat, že řidič byl pod vlivem alkoholu. Tím mám na mysli případné výpovědi svědků. Příslušní soudní znalci jsou schopni na základě poskytnutých informací stanovit minimální množství alkoholu v krvi řidiče v době dopravní nehody.

Může být nějak postižen například hostinský pokud by věděl, že nalévá člověku, který bude řídit. Ano může a velice málo lidí to ví. Jde o takzvané účastenství. Uvedu příklad: dva přátelé budou na

chatě, jeden z nich tam přijede autem a oba vědí, že musí opět autem odjet. Přesto společně vypijí láhev alkoholu, a ten, který pak sedne za volant, způsobí dopravní nehodu. V takovém případě mohou být trestně stíháni oba. Jeden pro spáchání trestného činu, druhý za pomoc k trestnému činu. Dále může být trestně stíháno i předání řízení opilému, což také hodně lidí neví.

Ale funguje to v praxi?

Zde mohu uvést, že každý případ je individuální a je nutno vycházet z důkazní situace. V každém případě riziko trestního stíhání zde je.

Můžete zmínit nějaký konkrétní případ z vaší praxe?

Velice smutný případ se stal rodině, která si vyjela na výlet. Krátká nepozornost na přehledném úseku způsobila nehodu a automobil narazil do stromu. Ze čtyřčlenné rodiny přežil s těžkými následky pouze otec, který řídil, a jeho dcera. Řidič byl odsouzen k podmíněnému trestu. Pokud by měl v krvi alkohol, zcela jistě by ho čekal nepodmíněný trest odnětí svobody.

Jaký je váš pohled na trestné činy spojené s dopravní nehodou?

Trestné činy spojené s dopravní nehodou se liší od jiných trestných činů například loupeže, podvodu nebo vraždy, neboť se jedná o tzv. nedbalostní trestný čin. V případě úmyslných trestných činů je vždy člověk v situaci, kdy má možnost volby trestný čin spáchat nebo nespáchat. Každý ví, že když někde v noci někoho přepadne, praští ho po hlavě a sebere mu peněženku, tak se dopustil trestného činu a bude potrestán. Opačná situace je v autě. Situace před spácháním trestného činu se zdá naprosto běžná

a najednou, během okamžiku, se všechno změní. Zničí se život několika lidem a z řidiče, spořádaného otce rodiny, je najednou pachatel trestného činu, kterému hrozí vězení.

Myslíte si, že je třeba ukládat nepodmíněné tresty?

To je spíše otázka na soudce, který musí nejprve rozhodnout o vině a poté určit druh a výši trestu. Můj osobní názor je, že v případě, kdy následky nehody nejsou až tak tragické, tedy bez úmrtí a řidič nebyl pod vlivem alkoholu, pak uložení nepodmíněného trestu nemá příliš velký smysl. Jiná situace už je, pokud byl řidič pod vlivem alkoholu. Musíme zmínit i samotný účel trestu, kterým je ochrana společnosti a zabránění pachateli v konání další trestní činnosti a výchovně působit na pachatele, aby vedl řádný život.

Rozhovor: PhDr. Petr Goldmann (psycholog)

Jak se změní člověk, když pod vlivem alkoholu zaviní nehodu se smrtelnými následky? Máte nějakého takového klienta?

Běžný člověk s touto zkušeností má problém, jak nejen svému okolí, ale i sám sobě toto selhání vysvětlit. Slušní lidé to prožívají jako neštěstí, které zavinili a jehož následky je třeba odčinit nebo alespoň zmírnit.

Může taková nehoda řidiče úplně psychicky „rozložit“?

U slušného člověka, kterých je většina, je to velmi pravděpodobné.

Jak lze vysvětlit, že ačkoli některý řidič v opilosti nabourá, nepoučí se a s promile v krvi vyjede opět na silnici? Existuje něco, co by ho opravdu donutilo k poslušnosti?

S těmi „ne-slušnými“ řidiči je to problém. Ti si svoji vinu dokáží přeznačkovat na vinu druhých. U řidičů, kteří jsou na alkoholu závislí, se jedná o stav, kdy nenapít se alkoholu je pro ně krajně obtížné a přitom subjektivně mají pocit, že vypitý alkohol na ně nemá podstatný vliv.

Po požití alkoholu stoupá odvaha a klesá reakční schopnost. Co ale ještě způsobí alkohol v krvi řidiče?

Snižuje schopnost reálného hodnocení situace, a to v obou směrech – může narůst sebejistota, která vede až k agresivitě, ale také se může prohloubit společensky skrývaná úzkost a deprese, která naopak může vést k agresivnímu jednání vůči sobě samému.

Zvláště u mladistvých vystupuje po požití alkoholu na povrch soupeřivost. Proč mladí řidiči cítí potřebu předvádět se a „závodit“?

To je pravděpodobně otázkou nezralosti – mladý člověk si více potřebuje dokázat svoji moc a cenu. Ve spojení s odbrzdujícím alkoholem se objevuje lákavý prostor pro adrenalinový „sport“.

Jak je možné, že člověk sebere tolik odvahy a neúcty k zákonu a sedne za volant i totálně opilý, i když ví, jak nebezpečné to může být?

Racionální mechanismy jsou potlačeny na úkor emočního prožívání.

Alkohol, lépe řečeno pivo, patří ke kultuře Česka. Alkohol určuje do jisté míry společnost. I řízení vozidel vypovídá o kultuře dané země. Lze něco z množství opilých řidičů vypovědět o naší povaze?

Neodvážuji se usuzovat na národní povahy. Jisté je, že pít alkohol je v některých zemích společensky tolerovaným chováním a pak samozřejmě ta samá kultura vytváří malý tlak, aby se běžný člověk v alkoholu omezoval kvůli takové banalitě, jako je řízení. Vždyť z hospody je člověk doma za chvíli a to se nemůže nic stát.

Uvědomují si řidiči vlastní následky, když vidí v médiích rozbitá auta a mrtvoly? Dokáží si uvědomit, že se to může stát i jim?

Pro většinu je to účinné memento a pro některé jsou to záběry z jiného světa, nepropojeného s jejich životem.

Rozhovor: Mgr. Milan Bureš (advokát)

Jak zákon pohlíží na člověka, který způsobí dopravní nehodu pod vlivem alkoholu?

Požití alkoholu před jízdou motorovým vozidlem je nepochybně závažné porušení zákonem stanovených povinností. Obecně lze říci, že ten, kdo před jízdou jako řidič požil alkohol porušil ustanovení §201 tr. zákona, tedy že naplnil skutkovou podstatu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Skutková podstata tohoto trestného činu spočívá v tom, že pachatel vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.

Zákon poté za toto jednání, při splnění dalších podmínek, stanoví trest odnětí svobody až na 1 rok, zákaz činnosti nebo peněžitý trest. To ovšem mluvíme o situaci, kdy řidič požil alkohol a nezpůsobil dopravní nehodu. Jedná se o tzv. ohrožovací delikt. Pokud však v důsledku opilosti způsobí dopravní nehodu, kde již došlo ke zranění, pak přichází v úvahu použití ustanovení § 223, 224 tr. zákona, tedy trestný čin ublížení na zdraví. V požití alkoholu nebo jiné návykové látky lze spatřovat porušení důležité povinnosti vyplývající ze zákona. Proto také trestní zákon hodnotí toto jednání jako trestný

čin, za který je možno uložit i nepodmíněný trest odnětí svobody.

Může následovat i odebrání řidičského průkazu?

Samozřejmě, zákon umožňuje v těchto případech i uložení trestu zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel. Dle zákona může být tato sankce uložena až na dobu deseti let. V tomto lze spatřovat především preventivní prvek.

Na čem závisí výše trestu?

Zde musím konstatovat, že každý případ je individuální. Při ukládání trestu, samozřejmě za situace, kdy je vina prokázána, soud přihlíží k mnoha okolnostem. Tyto jsou uvedeny v ustanovení § 31 tr. zákona, podle něhož se soud zabývá stupněm nebezpečnosti pro společnost, možností nápravy a poměrů pachatele. Jistě tedy přihlédne i k tzv. řidičské minulosti pachatele, kdy každý řidič má svou evidenční kartu. V této jsou zaznamenávány jím spáchané přestupky. Jiná bude situace u řidiče, který soustavně porušuje zákon, jiná u toho, který pravidla silničního provozu respektuje.

Záleží také na počtu obětí?

Ovšem, již v zmíněném ustanovení § 224 odst. 3 tr. zákona je stanoveno, že pokud pachatel způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt více osob (nejméně 3 osoby), pak přichází v úvahu maximální trestní sazba. Tedy trest odnětí svobody na tři léta až deset let.

Jakým způsobem se dokazuje řízení pod vlivem alkoholu? Stávají se případy kdy řidič odmítne krevní zkoušku.

Alkohol lze spolehlivě prokázat dechovou zkouškou, poté následuje odběr krve s následným testem na přítomnost alkoholu. Situaci, kdy řidič odmítne tyto zkoušky, řeší ustanovení přestupkového zákona. Tresty za odmítnutí zkoušky alkoholu jsou adekvátní trestům, kdy řidič zkoušku neodmítne a ta je pozitivní. Postih je velice citelný. Dále existují postupy jak dokázat, že řidič byl pod vlivem alkoholu. Tím mám na mysli případné výpovědi svědků. Příslušní soudní znalci jsou schopni na základě poskytnutých informací stanovit minimální množství alkoholu v krvi řidiče v době dopravní nehody.

Může být nějak postižen například hostinský pokud by věděl, že nalévá člověku, který bude řídit. Ano může a velice málo lidí to ví. Jde o takzvané účastenství. Uvedu příklad: dva přátelé budou na chatě, jeden z nich tam přijede autem a oba vědí, že musí opět autem odjet. Přesto společně vypijí láhev alkoholu, a ten, který pak sedne za volant, způsobí dopravní nehodu. V takovém případě mohou být trestně stíháni oba. Jeden pro spáchání trestného činu, druhý za pomoc k trestnému činu. Dále může být trestně stíháno i předání řízení opilému, což také hodně lidí neví.

Ale funguje to v praxi?

Zde mohu uvést, že každý případ je individuální a je nutno vycházet z důkazní situace. V každém případě riziko trestního stíhání zde je.

Můžete zmínit nějaký konkrétní případ z vaší praxe?

Velice smutný případ se stal rodině, která si vyjela na výlet. Krátká nepozornost na přehledném úseku způsobila nehodu a automobil narazil do stromu. Ze čtyřčlenné rodiny přežil s těžkými následky pouze otec, který řídil, a jeho dcera. Řidič byl odsouzen k podmíněnému trestu. Pokud by měl v krvi alkohol, zcela jistě by ho čekal nepodmíněný trest odnětí svobody.

Jaký je váš pohled na trestné činy spojené s dopravní nehodou?

Trestné činy spojené s dopravní nehodou se liší od jiných trestných činů například loupeže, podvodu nebo vraždy, neboť se jedná o tzv. nedbalostní trestný čin. V případě úmyslných trestných činů je vždy člověk v situaci, kdy má možnost volby trestný čin spáchat nebo nespáchat. Každý ví, že když někde v noci někoho přepadne, praští ho po hlavě a sebere mu peněženku, tak se dopustil trestného činu a bude potrestán. Opačná situace je v autě. Situace před spácháním trestného činu se zdá naprosto běžná

a najednou, během okamžiku, se všechno změní. Zničí se život několika lidem a z řidiče, spořádaného otce rodiny, je najednou pachatel trestného činu, kterému hrozí vězení.

Myslíte si, že je třeba ukládat nepodmíněné tresty?

To je spíše otázka na soudce, který musí nejprve rozhodnout o vině a poté určit druh a výši trestu. Můj osobní názor je, že v případě, kdy následky nehody nejsou až tak tragické, tedy bez úmrtí a řidič nebyl pod vlivem alkoholu, pak uložení nepodmíněného trestu nemá příliš velký smysl. Jiná situace už je, pokud byl řidič pod vlivem alkoholu. Musíme zmínit i samotný účel trestu, kterým je ochrana společnosti a zabránění pachateli v konání další trestní činnosti a výchovně působit na pachatele, aby vedl řádný život.

Rozhovor: PhDr. Petr Goldmann (psycholog)

Jak se změní člověk, když pod vlivem alkoholu zaviní nehodu se smrtelnými následky? Máte nějakého takového klienta?

Běžný člověk s touto zkušeností má problém, jak nejen svému okolí, ale i sám sobě toto selhání vysvětlit. Slušní lidé to prožívají jako neštěstí, které zavinili a jehož následky je třeba odčinit nebo alespoň zmírnit.

Může taková nehoda řidiče úplně psychicky „rozložit“?

U slušného člověka, kterých je většina, je to velmi pravděpodobné.

Jak lze vysvětlit, že ačkoli některý řidič v opilosti nabourá, nepoučí se a s promile v krvi vyjede opět na silnici? Existuje něco, co by ho opravdu donutilo k poslušnosti?

S těmi „ne-slušnými“ řidiči je to problém. Ti si svoji vinu dokáží přeznačkovat na vinu druhých. U řidičů, kteří jsou na alkoholu závislí, se jedná o stav, kdy nenapít se alkoholem je pro ně krajně obtížné a přitom subjektivně mají pocit, že vypitý alkohol na ně nemá podstatný vliv.

Po požití alkoholu stoupá odvaha a klesá reakční schopnost. Co ale ještě způsobí alkohol v krvi řidiče?

Snižuje schopnost reálného hodnocení situace, a to v obou směrech – může narůst sebejistota, která vede až k agresivitě, ale také se může prohloubit společensky skrývaná úzkost a deprese, která naopak může vést k agresivnímu jednání vůči sobě samému.

Zvláště u mladistvých vystupuje po požití alkoholu na povrch soupeřivost. Proč mladí řidiči cítí potřebu předvádět se a „závodit“?

To je pravděpodobně otázkou nezralosti – mladý člověk si více potřebuje dokázat svoji moc a cenu. Ve spojení s odbrzdujícím alkoholem se objevuje lákavý prostor pro adrenalinový „sport“.

Jak je možné, že člověk sebere tolik odvahy a neúcty k zákonu a sedne za volant i totálně opilý, i když ví, jak nebezpečné to může být?

Racionální mechanismy jsou potlačeny na úkor emočního prožívání.

Alkohol, lépe řečeno pivo, patří ke kultuře Česka. Alkohol určuje do jisté míry společnost. I řízení vozidel vypovídá o kultuře dané země. Lze něco z množství opilých řidičů vypovědět o naší povaze?

Neodvážuji se usuzovat na národní povahy. Jisté je, že pít alkohol je v některých zemích společensky tolerovaným chováním a pak samozřejmě ta samá kultura vytváří malý tlak, aby se běžný člověk v alkoholu omezoval kvůli takové banalitě, jako je řízení. Vždyť z hospody je člověk doma za chvíli a to se nemůže nic stát.

Uvědomují si řidiči vlastní následky, když vidí v médiích rozbitá auta a mrtvoly? Dokáží si uvědomit, že se to může stát i jim?

Pro většinu je to účinné memento a pro některé jsou to záběry z jiného světa, nepropojeného s jejich životem.

Rozhovor: Mgr. Milan Bureš (advokát)

Jak zákon pohlíží na člověka, který způsobí dopravní nehodu pod vlivem alkoholu?

Požítí alkoholu před jízdou motorovým vozidlem je nepochybně závažné porušení zákonem stanovených povinností. Obecně lze říci, že ten, kdo před jízdou jako řidič požil alkohol porušil ustanovení §201 tr. zákona, tedy že naplnil skutkovou podstatu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Skutková podstata tohoto trestného činu spočívá v tom, že pachatel vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.

Zákon poté za toto jednání, při splnění dalších podmínek, stanoví trest odnětí svobody až na 1 rok, zákaz činnosti nebo peněžitý trest. To ovšem mluvíme o situaci, kdy řidič požil alkohol a nezpůsobil dopravní nehodu. Jedná se o tzv. ohrožovací delikt. Pokud však v důsledku opilosti způsobí dopravní nehodu, kde již došlo ke zranění, pak přichází v úvahu použití ustanovení § 223, 224 tr. zákona, tedy trestný čin ublížení na zdraví. V požití alkoholu nebo jiné návykové látky lze spatřovat porušení důležité povinnosti vyplývající ze zákona. Proto také trestní zákon hodnotí toto jednání jako trestný čin, za který je možno uložit i nepodmíněný trest odnětí svobody.

Může následovat i odebrání řidičského průkazu?

Samozřejmě, zákon umožňuje v těchto případech i uložení trestu zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel. Dle zákona může být tato sankce uložena až na dobu deseti let. V tomto lze spatřovat především preventivní prvek.

Na čem závisí výše trestu?

Zde musím konstatovat, že každý případ je individuální. Při ukládání trestu, samozřejmě za situace, kdy je vina prokázána, soud přihlíží k mnoha okolnostem. Tyto jsou uvedeny v ustanovení § 31 tr. zákona, podle něhož se soud zabývá stupněm nebezpečnosti pro společnost, možností nápravy a poměrů pachatele. Jistě tedy přihlédne i k tzv. řidičské minulosti pachatele, kdy každý řidič má svou evidenční kartu. V této jsou zaznamenávány jím spáchané přestupky. Jiná bude situace u řidiče, který soustavně porušuje zákon, jiná u toho, který pravidla silničního provozu respektuje.

Záleží také na počtu obětí?

Ovšem, již v zmíněném ustanovení § 224 odst. 3 tr. zákona je stanoveno, že pokud pachatel způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt více osob (nejméně 3 osoby), pak přichází v úvahu maximální trestní sazba. Tedy trest odnětí svobody na tři léta až deset let.

Jakým způsobem se dokazuje řízení pod vlivem alkoholu? Stávají se případy kdy řidič odmítne krevní zkoušku.

Alkohol lze spolehlivě prokázat dechovou zkouškou, poté následuje odběr krve s následným testem na přítomnost alkoholu. Situaci, kdy řidič odmítne tyto zkoušky, řeší ustanovení přestupkového zákona. Tresty za odmítnutí zkoušky alkoholu jsou adekvátní trestům, kdy řidič zkoušku neodmítne a ta je pozitivní. Postih je velice citelný. Dále existují postupy jak dokázat, že řidič byl pod vlivem alkoholu. Tím mám na mysli případné výpovědi svědků. Příslušní soudní znalci jsou schopni na základě poskytnutých informací stanovit minimální množství alkoholu v krvi řidiče v době dopravní nehody.

Může být nějak postižen například hostinský pokud by věděl, že nalévá člověku, který bude řídit. Ano může a velice málo lidí to ví. Jde o takzvané účastenství. Uvedu příklad: dva přátelé budou na chatě, jeden z nich tam přijede autem a oba vědí, že musí opět autem odjet. Přesto společně vypijí láhev alkoholu, a ten, který pak sedne za volant, způsobí dopravní nehodu. V takovém případě mohou být trestně stíháni oba. Jeden pro spáchání trestného činu, druhý za pomoc k trestnému činu. Dále může být trestně stíháno i předání řízení opilému, což také hodně lidí neví.

Ale funguje to v praxi?

Zde mohu uvést, že každý případ je individuální a je nutno vycházet z důkazní situace. V každém případě riziko trestního stíhání zde je.

Můžete zmínit nějaký konkrétní případ z vaší praxe?

Velice smutný případ se stal rodině, která si vyjela na výlet. Krátká nepozornost na přehledném úseku způsobila nehodu a automobil narazil do stromu. Ze čtyřčlenné rodiny přežil s těžkými následky pouze otec, který řídil, a jeho dcera. Řidič byl odsouzen k podmíněnému trestu. Pokud by měl v krvi alkohol, zcela jistě by ho čekal nepodmíněný trest odnětí svobody.

Jaký je váš pohled na trestné činy spojené s dopravní nehodou?

Trestné činy spojené s dopravní nehodou se liší od jiných trestných činů například loupeže, podvodu nebo vraždy, neboť se jedná o tzv. nedbalostní trestný čin. V případě úmyslných trestných činů je vždy člověk v situaci, kdy má možnost volby trestný čin spáchat nebo nespáchat. Každý ví, že když někde v noci někoho přepadne, praští ho po hlavě a sebere mu peněženku, tak se dopustil trestného činu a bude potrestán. Opačná situace je v autě. Situace před spácháním trestného činu se zdá naprosto běžná a najednou, během okamžiku, se všechno změní. Zničí se život několika lidem a z řidiče, spořádaného otce rodiny, je najednou pachatel trestného činu, kterému hrozí vězení.

Myslíte si, že je třeba ukládat nepodmíněné tresty?

To je spíše otázka na soudce, který musí nejprve rozhodnout o vině a poté určit druh a výši trestu. Můj osobní názor je, že v případě, kdy následky nehody nejsou až tak tragické, tedy bez úmrtí a řidič nebyl pod vlivem alkoholu, pak uložení nepodmíněného trestu nemá příliš velký smysl. Jiná situace už je, pokud byl řidič pod vlivem alkoholu. Musíme zmínit i samotný účel trestu, kterým je ochrana

společnosti a zabránění pachateli v konání další trestní činnosti a výchovně působit na pachatele, aby vedl řádný život.

Zdroj: www.AutoRevue.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz